

IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO HIGIENOS INSTITUTE

Higienos institutas (toliau – HI), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) 10 straipsnio 1 dalimi, Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2021 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 2-246 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – STT Rekomendacijos), Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. V-721 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2022 m. liepos 27 d. raštu Nr. (1.1.21.60E) 10-3404 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo atlikimo“ nurodytomis rekomendacijomis Sveikatos apsaugos ministrui pavestose valdymo srityse veikiančioms pavaldžioms įstaigoms atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, parengė išvadą.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Antikorupcijos ir atitikties skyrius rekomendavo atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės (toliau – KPT) nustatymą viešųjų pirkimų srityje, jei per pastaruosius trejus metus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas minėtoje srityje nebuvo atliktas, tačiau HI praėjusiais metais atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą viešųjų pirkimų srityje, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas buvo atliktas viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo kontrolės bei interesų konfliktų valdymo srityje.

Vertinimo tikslas – identifikuoti veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas korupcijos pasireiškimui HI viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo kontrolės bei interesų konfliktų valdymo srityje.

KPT nustatymą HI veiklos srityse atliko atsakingas asmuo už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą – direktoriaus patarėja Lina Kygienė.

Analizuotas laikotarpis nuo 2022-01-01 iki 2022-07-01.

Vertinimui aktualūs teisės aktai:

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas (toliau – Įstatymas);

Privačių interesų deklaracijų pildymo, tikslinimo, papildymo ir pateikimo taisyklės, patvirtintos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2020-12-30 sprendimu Nr. KS-176;

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2021-11-24 sprendimu Nr. KS-332 patvirtintos Rekomendacijos dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi kontrolės ir priežiūros (toliau – VTEK Rekomendacijos);

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2019-12-19 sprendimu Nr. KS-340 patvirtintos Pirkimuose kylančių interesų konfliktų nustatymo gairės;

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas;

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-258 patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos antikorupcinio elgesio kodeksas;

HI direktoriaus 2021 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. V-14 patvirtinta Higienos instituto vidaus kontrolės politika;

HI direktoriaus 2012 m. rugpjūčio 16 d. įsakymas Nr. V-102 „Dėl HI aktualaus pareigybių sąrašo, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, patvirtinimo ir asmens, atsakingo už deklaracijų tvarkymą, skyrimo“ su visais pakeitimais ir papildymais.

Atliekant KPT naudoti šie duomenų rinkimo metodai:

- teisės aktų analizė;
- interviu metodas;
- prieinamos informacijos stebėjimas ir analizavimas.

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMAS VIEŠŪJŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ DERINIMO KONTROLĖS BEI INTERESŲ KONFLIKTŲ VALDYMO SRITYJE

Įstatymo paskirtis – sudaryti sąlygas atskleisti deklaruojančių asmenų privačius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams ir užkirsti kelią kilti interesų konfliktams bei plisti korupcijai. Tik laiku ir veiksmingai atliekant Įstatymo laikymosi kontrolę bei priežiūrą gali būti įgyvendintas deklaruojančių asmenų veiklos skaidrumas ir priimamų sprendimų nešališkumas. Įstatymo laikymosi kontrolė ir priežiūra apima: pareigos nustatyta tvarka ir terminais deklaruoti privačius interesus užtikrinimą; deklaracijose pateiktų duomenų ir privačių interesų tikrinimą; galimų interesų konfliktų rizikos veiksnių HI nustatymą; išankstinių rekomendacijų (sprendimų), kaip reikėtų išvengti galimų interesų konfliktų, teikimą; kitų, su Įstatymo laikymosi kontrole ir priežiūra susijusių funkcijų vykdymą.

Korupcijos pasireiškimo analizei atlikti ir esamai situacijai įvertinti pasirinkti kriterijai bei nustatyti rizikos veiksniai:

1. Įstatymo laikymosi priežiūra ir kontrolė

Siekiant įgyvendinti veiksmingą Įstatymo laikymosi kontrolę ir priežiūrą bei atsižvelgiant į Įstatymo 22 straipsnio 1 dalį, įstaigų bei perkančiųjų subjektų vadovams siūlytina paskirti įgaliotą asmenį, kuris konsultuotų asmenis dėl privačių interesų deklaravimo, tikrintų deklaracijose pateiktus duomenis ir privačius interesus, deklaruojančių asmenų prašymu arba savo iniciatyva teiktų rekomendacijas dėl šio įstatymo nuostatų laikymosi, rengtų rašytines išankstines rekomendacijas, spęstų interesų konfliktų valdymo bei kitus tarnybinės etikos klausimus.

Išanalizavus HI vidinius dokumentus, nustatyta, kad 2012 m. rugpjūčio 16 d. HI direktoriaus įsakymu Nr. V-102 „Dėl HI aktualaus pareigybių sąrašo, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, patvirtinimo ir asmens, atsakingo už deklaracijų tvarkymą, skyrimo“ (toliau – HI direktoriaus įsakymas) yra paskirtas asmuo, atsakingas už Įstatymo nuostatų laikymosi priežiūrą ir kontrolę.

2. Pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašų tvirtinimas

Įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad institucijose ir įstaigose turi būti patvirtintas pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašas, kurį tvirtina įstaigos vadovas. VTEK Rekomendacijų 9.2 p. rekomenduojama pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašą skelbti įstaigos internetinėje svetainėje.

HI direktoriaus įsakymu yra patvirtintas pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašas. Sąrašas nėra skelbiamas HI interneto svetainėje.

3. Pareigos, nustatyta tvarka ir terminais deklaruoti privačius interesus, įgyvendinimo kontrolė

Deklaruoti privačius interesus yra kiekvieno deklaruojančio asmens statusą turinčio asmens pareiga. Už deklaracijoje pateiktų duomenų tikrumą atsako deklaruojantis asmuo. Atliekant šios Įstatymo 4 str. 2 dalyje nustatytos pareigos laikymosi kontrolę ir priežiūrą, vadovas ar jo įgaliotas asmuo yra įpareigojamas informuoti į pareigas renkamus, priimamus ir skiriamus asmenis ir

asmenis, kuriems privaloma deklaruoti privačius interesus kitais pagrindais (deklaruojančio asmens statusą turintis asmuo), apie pareigą pateikti deklaraciją. Įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad pirkimų komisijų nariai, asmenys, paskirti atlikti supaprastintus pirkimus, pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai, pirkimo iniciatoriai deklaraciją pateikia arba patikslina iki dalyvavimo pirkimų procedūrose pradžios. Pirkimų komisijos nariai, asmenys, paskirti atlikti supaprastintus pirkimus, ir pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai, pirkimo iniciatoriai, nepateikę deklaracijos, neturi teisės dalyvauti pirkimų procedūrose ir turi būti atšaukti iš atitinkamų pareigų. Įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta, kad kaip deklaruojantys asmenys laikosi šio įstatymo, kontroliuoja perkančių įstaigų vadovai arba jų įgalioti asmenys.

Vertinimo metu buvo nustatyta, kad HI direktoriaus įsakymu paskirtas atsakingas asmuo už privačių interesų deklaracijų tvarkymą ir kontrolę informuoja asmenį apie pareigą deklaruoti privačius interesus priėmimo, skyrimo į pareigas ar deklaruojančio asmens statuso įgijimo metu. Atsakingas HI asmuo peržiūri deklaracijos turinį, ir jei joje yra duomenų, dėl kurių galima daryti išvadą, kad gali kilti interesų konfliktas, apie tai informuoja darbuotoją ir jo vadovą elektroniniu paštu, kad būtų išvengta interesų konflikto.

Peržiūrėjus Privačių interesų registre (PINREG) HI pateiktas deklaracijas, pastebėta, kad visi deklaruojančio asmens statusą turintys vertinamų įstaigų darbuotojai tinkamai deklaruoja privačius interesus.

Pažymėtina, kad nuo 2020 metų sausio 1 d. visų deklaracijų duomenys yra vieši ir skelbiami Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos tinklapyje, išskyrus tuos duomenis, kuriuos skelbti draudžiama pagal įstatymus.

4. Konfidencialumo pasižadėjimų ir nešališkumo deklaracijų pasirašymas

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija, siekdama užkirsti kelią pirkimuose kylantiems interesų konfliktams, turi reikalauti, kad kiekvienas šio straipsnio 1 dalyje nurodytas asmuo pirkimo procedūrose dalyvautų ar su pirkimu susijusius sprendimus priimtų tik prieš tai pasirašęs konfidencialumo pasižadėjimą ir Viešųjų pirkimų tarnybos kartu su VTEK nustatytos formos nešališkumo deklaraciją.

HI ši nuostata įgyvendinama – visi viešųjų pirkimų organizavimo procese dalyvaujantys asmenys pasirašo nešališkumo deklaracijas ir konfidencialumo pasižadėjimus.

5. Dovanų politika

Vadovaudamasis Įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi, institucijos ar įstaigos vadovas turi patvirtinti dovanų registravimo, vertinimo, apskaitymo, saugojimo tvarką (taisykles) ir su šiais dokumentais supažindinti įstaigos darbuotojus.

HI interneto svetainėje skelbiama HI dovanų politika, gautų dovanų registravimo žurnalas ir neteisėto atlygio registras. Visi HI darbuotojai yra susipažinę su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-258 patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos antikorupcinio elgesio kodeksu.

6. Interesų konfliktų valdymas

Įstatyme nustatyta, jog deklaruojančiajam asmeniui draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip juos paveikti ar bandyti paveikti, arba atlikti kitas tarnybines pareigas, jeigu atliekamos tarnybinės pareigos yra susijusios su jo privačiais interesais. Apie šiuos atvejus, prieš atlikdamas tarnybines pareigas arba pradėjęs jas atlikti, deklaruojantis asmuo privalo informuoti institucijos ar įstaigos vadovą ar jo įgaliotą asmenį ir pareikšti apie nusišalinimą, ir jokia forma nedalyvauti toliau atliekant tarnybines pareigas.

Paminėtina, kad per analizuojamą laikotarpį nebuvo gauta darbuotojų nusišalinimo nuo dalyvavimo rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, kurie galėtų sukelti interesų konfliktą.

IŠVADOS

1. Įvertinus korupcijos pasireiškimo tikimybei nustatyti pasirinktų kriterijų analizės duomenis, nustatyta, kad privačių interesų deklaravimas bei interesų konfliktų valdymas iš esmės atitinka apibrėžtus kriterijus, Įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nuostatas, tad esama situacija nesudaro ženklių prielaidų atsirasti korupcijai.

2. Per analizuojamą laikotarpį nagrinėjamoje srityje nebuvo nustatyta faktų apie korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, už kurias numatyta administracinė ar kita teisinė atsakomybė.

3. Rizikos lygis, apskaičiuotas STT Rekomendacijų 17 punkto nustatyta tvarka, – žemas rizikingumo lygis.

PRIEMONĖS, KURIŲ BŪTINA IMTIS RIZIKOS VEIKSNIAMS VALDYTI, MAŽINTI IR PAŠALINTI

1. Paskelbti HI interneto svetainėje pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašą;

2. Vadovaujantis STT rekomendacijų 21.6.1 p., nustačius žemą rizikingumo lygį nėra tikslinga nustatyti priemones mažinti rizikingumo lygį, todėl papildomų rizikos mažinimo priemonių daugiau nenumatoma.

Asmuo, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą

Lina Kygienė